

ІНСТРУКЦІЯ

З ІНТЕГРАЦІЇ ГЕНДЕРНОГО ПІДХОДУ ПРИ РОЗРОБЦІ РЕГІОНАЛЬНИХ ТА МІСЦЕВИХ СТРАТЕГІЙ РОЗВИТКУ В КОНТЕКСТІ ВІДНОВЛЕННЯ

MINISTRY OF FOREIGN AFFAIRS
OF DENMARK

Sweden
Sverige

МІНІСТЕРСТВО
СОЦІАЛЬНОЇ ПОЛІТИКИ
УКРАЇНИ

Міністерство розвитку
громад та територій
України

Ця інструкція допоможе інтегрувати гендерний підхід у стратегії регіонального розвитку, забезпечуючи таким чином більш рівноправне та інклюзивне відновлення та розвиток регіонів і громад України.

Інструкцію розроблено за експертної підтримки ООН Жінки в Україні та фінансування урядів Данії та Швеції.

Київ, січень 2025

ІНСТРУКЦІЯ З ІНТЕГРАЦІЇ ГЕНДЕРНОГО ПІДХОДУ ПРИ РОЗРОБЦІ РЕГІОНАЛЬНИХ ТА МІСЦЕВИХ СТРАТЕГІЙ РОЗВИТКУ В КОНТЕКСТІ ВІДНОВЛЕННЯ

ЗМІСТ

1. ВСТУП	6
2. ЗАГАЛЬНІ ЗАСАДИ ІНТЕГРАЦІЇ ГЕНДЕРНОГО ПІДХОДУ	7
3. КРОКИ ДЛЯ ІНТЕГРАЦІЇ ГЕНДЕРНОГО ПІДХОДУ	7
3.1 Збір та аналіз даних	7
3.1.1. Збір даних розподілених за статтю	7
3.1.2. Опрацювання аналітичних звітів	8
3.1.3. Проведення публічних консультацій	8
3.2 Аналіз ситуації	8
3.2.1. Гендерний аналіз	8
3.2.2. Гендерний профіль області/громади	9
3.2.3. Інші інструменти гендерного аналізу	10
3.2.4. Оцінка гендерного впливу	10
3.3 Розробка стратегічних, операційних цілей, завдань та заходів з урахуванням гендерного підходу	10
3.4 Калькуляція витрат (костинг) та гендерно- орієнтоване бюджетування (ГОБ) у стратегічних планах відновлення	12
3.5 Моніторинг та оцінювання	12
4. КОРИСНІ ПОСИЛАННЯ	14

1. Вступ

Інструкція покликана допомогти державним службовцям і службовицям інтегрувати гендерний підхід у процеси відновлення та розвитку на регіональному та місцевому рівнях, щоб забезпечити рівні права та можливості жінок та чоловіків у відповідності до оновленої Державної стратегії регіонального розвитку до 2027 року¹ та Плану України² (Ukraine Facility Plan³). Така інтеграція забезпечує більш рівноправне та інклюзивне відновлення та розвиток регіонів і громад України.

Повномасштабне російське вторгнення змінило акценти розвитку України на регіональному та місцевому рівнях, змінило демографічну ситуацію та створило виклики соціально-економічного характеру, які мали непропорційний негативний вплив на різні групи жінок і дівчат. Органи державної виконавчої влади та виконавчі органи місцевого самоврядування в різних регіонах стикнулися з випробуваннями в усіх сферах суспільного життя. Проте вони залишаються відданими задоволенню потреб усіх жінок і чоловіків, особливо найуразливіших, та залученню їх до процесу прийняття рішень. Незважаючи на значний вплив повномасштабної російської агресії на регіони та громади України, а також обмеження збору даних, запроваджені воєнним станом, інструменти та методичні рекомендації Уряду України щодо впровадження гендерного підходу залишаються актуальними, доцільними та ефективними для підготовки регіональних і місцевих стратегій розвитку сьогодні.

Нормативною базою для інтеграції гендерного підходу у процеси відновлення та розвитку на регіональному та місцевому рівні є Постанова Кабінету Міністрів України від 5 серпня 2020 р. № 695 «Про затвердження Державної стратегії регіонального розвитку на 2021-2027 роки»⁴ та Наказ Міністерства соціальної політики від 07 лютого 2020 р. № 86 «Про затвердження Інструкції щодо інтеграції гендерних підходів під час розроблення нормативно-правових актів»⁵.

Відповідно до Постанови одним із завдань на досягнення Стратегічної цілі «Розбудова ефективного багаторівневого врядування» є «Забезпечення

застосування гендерного підходу до процесів стратегічного планування та бюджетування на регіональному та місцевому рівні, залучення до цього процесу місцевих жіночих організацій, а також осіб, які зазнають різних форм дискримінації. Забезпечення збору даних з розподілом за ознаками статі, віку, місця проживання та іншими необхідними ознаками для їх врахування під час розроблення програм і планів регіонального та місцевого розвитку, а також формування бюджетів.» Зазначений Наказ закріплює поетапний механізм врахування стратегічних та практичних потреб жінок і чоловіків та/або їх груп, в тому числі вразливих, в процес розробки нормативно-правових актів різного рівня.

Ще одним інструментом формування стратегій регіонального та місцевого відновлення та розвитку є гендерний профіль (паспорт). Одним із завдань Державної стратегії забезпечення рівних прав та можливостей жінок і чоловіків на період до 2030 року, затвердженої розпорядженням Кабінету Міністрів України від 12.08. 2022 р. № 752-р, є проведення оцінювання становища різних груп дівчат і хлопців, жінок і чоловіків за допомогою аналізу даних статистичної та адміністративної звітності, що передбачає розроблення таких профілів, а також включення до паспортів громад показників щодо вразливих груп населення з розподілом за статтю, віком, ознакою інвалідності, сімейним становищем. Це дає можливість визначити відмінності у становищі різних груп жінок і чоловіків, наявні проблеми та потреби.⁶ Наказ Міністерства соціальної політики №359 від 27.12.2022 р. «Про затвердження Методичних рекомендацій з реалізації гендерного підходу та підходу, що базується на дотриманні прав людини, на рівні територіальних громад» містить орієнтовний перелік гендерно чутливих показників гендерного профілю територіальної громади, які рекомендується використовувати при розробленні, реалізації, моніторингу та оцінюванні стану виконання програм розвитку територіальної громади із застосуванням гендерного підходу та підходу, що базується на дотриманні прав людини⁷. Гендерні профілі складались органами державної влади окремих областей. З 2022 року гендерні профілі громад розроблялись та оновлювались місцевими групами жінок-активісток (груп самопомогли) у 17 громадах чотирьох регіонів України за технічної підтримки ООН Жінки та Українського жіночого фонду (за фінансування Уряду Норвегії). У 2024 році

1 Постанова Кабінету Міністрів України від 13.08.24 № 940 «Про внесення змін до Державної стратегії регіонального розвитку на 2021-2027 роки». <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/940-2024-%D0%BF#n2>

2 Розпорядження КМУ від 18.03.24 № 244-р «Про схвалення Плану України». <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/244-2024-%D1%80#Text>

3 Ukraine Facility Plan. <https://www.ukrainefacility.me.gov.ua/>

4 Постанова Кабінету Міністрів України від 5 серпня 2020 р. № 695 «Про схвалення Державної стратегії регіонального розвитку на 2021-2027 роки». <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/695-2020-%D0%BF#Text>

5 Наказ Мінсоцполітики від 07.02.2020 № 86 «Про затвердження Інструкції щодо врахування гендерних підходів у розробці нормативно-правових актів». <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0211-20#Text>

6 Розпорядження Кабінету Міністрів України від 12.08.2022 № 752-р «Про схвалення Державної стратегії забезпечення рівних прав та можливостей жінок і чоловіків на період до 2030 року та затвердження операційного плану її реалізації на 2022-2024 роки». <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/752-2022-%D1%80#Text>

7 Наказ Мінсоцполітики № 359 від 27.12.2022 «Про затвердження Методичних рекомендацій з реалізації гендерного підходу та підходу, що базується на дотриманні прав людини, на рівні територіальних громад». <https://www.msp.gov.ua/documents/6267.html>

2. Загальні засади інтеграції гендерного підходу

Інтеграція гендерного підходу в документи відновлення та розвитку регіонів і громад базується на принципах гендерної рівності, інклюзивності, підзвітності, прозорості та відкритості.

1. ГЕНДЕРНА РІВНІСТЬ:

Врахування інтересів і потреб жінок і чоловіків на всіх етапах планування, реалізації, моніторингу та оцінки стратегій і програм.

2. ІНКЛЮЗИВНІСТЬ:

Передбачає архітектурну (універсальний дизайн, гендерний аудит доступності) та представницьку (залучення всіх груп населення, включаючи вразливі) складові для збору та аналізу даних.

3. ПІДЗВІТНІСТЬ:

Відповідальним регіональним органам влади та органам місцевого самоврядування рекомендується забезпечити включення до цих документів чітких гендерних індикаторів для вимірювання змін у становищі жінок і чоловіків та задоволення їхніх стратегічних потреб.

4. ПРОЗОРІСТЬ ТА ВІДКРИТІСТЬ:

Залучення представників усіх груп населення, зокрема вразливих, до процесу розробки документів, обговорень та консультацій.

було також презентовано гендерний профіль Києва, розроблений за підтримки Українського жіночого фонду та «Ла Страда-Україна» (за фінансової підтримки Бюро з питань освіти, науки, культури та зв'язків з громадськістю Державного департаменту США). Співпраця при розробленні гендерних профілів органів державної влади з громадськими організаціями та жіночими групами самопомоги є найбільш ефективною.

3. Кроки для інтеграції гендерного підходу

3.1 Збір та аналіз даних

3.1.1 Збір даних, розподілених за статтю

Для успішної інтеграції гендерного підходу при розробці регіональних та місцевих стратегій розвитку з урахуванням аспектів відновлення на першому

етапі необхідно зібрати та проаналізувати дані для аналізу демографічної та соціально-економічної ситуації в області чи громад, розподілені за статтю та іншими релевантними ознаками (вік, наявність інвалідності, статусу внутрішньо переміщеної особи (ВПО), приналежність до окремої етнічної групи, рівень доходу, сімейного та майнового стану, місця проживання та інших ознак).

Перелік даних, розподілених за статтю та за сферами, включає:

- **Демографічні дані:** чисельність наявного населення, показники міграції, показники народжуваності та смертності тощо;
- **Дані по сферах бюджетного фінансування:** освіта, охорона здоров'я, соціальний захист, житлово-комунальне господарство, громадський порядок та безпека, культура тощо;
- **Дані по економіці та підприємництву:** енергетика, малий та середній бізнес, промисловість, сільське господарство, туризм, інвестиційна діяльність тощо;
- **Дані по фінансово-бюджетній сфері:** доходи населення, бюджетні доходи, аналіз видатків за різними бюджетними програмами в залежності від споживачів бюджетних послуг – жінок та чоловіків (різного віку).

Дані поділяються на кількісні та якісні показники, які збираються за допомогою різних методів:

- **Кількісні показники** базуються на даних із розподілом за статтю та іншими необхідними ознаками, наприклад, частка жінок на керівних посадах, відсоток дівчат, які отримали середню або вищу освіту, рівень доступу жінок до медичних послуг. Для збирання кількісних показників, розподілених за статтю, доцільно здійснити опрацювання статистичної інформації, адміністративних, відомчих даних на рівні області чи громади. Джерелами такої інформації є статистично-звітна документація державної статистичної служби, соціальної сервісної служби, закладів освіти та охорони здоров'я, адміністративна та муніципальна звітність тощо.

В умовах воєнного стану Державна служба статистики України призупинила збір даних, які потребують великої роботи на місцях, але продовжує збирати основні дані, такі як демографічні показники, дані про зайнятість, освіту та економічні показники, що є критично важливими для формування політики. Джерела даних, включаючи адміністративні документи, міжнародні звіти, опитування громадянського суспільства та дані приватних досліджень, доповнюють офіційну статистику. Супутникові

знімки, мобільні дані та відстеження в режимі реального часу допомагають відстежувати міграцію, економіку та гуманітарні потреби. Українські асоціації, такі як Асоціація міст України та Всеукраїнська асоціація об'єднаних територіальних громад, також збирають муніципальні та економічні дані.

- **Якісні показники** відображають якісні зміни, наприклад, дослідження щодо зміни соціальних норм, стереотипів або рівня участі жінок у процесах прийняття рішень. Для збирання якісних показників за потреби необхідно проведення окремих опитувань, фокус-груп – індивідуальних та групових інтерв'ю.

Для глибшого розуміння статистичної інформації, крім кількісних показників, важливо отримати і якісні показники, які дають можливість оцінити потреби, ступінь задоволення публічними послугами, що надаються в області чи громаді, відношення жінок та чоловіків до тих чи інших аспектів розвитку та управління областю/громадою. Зокрема, інформацію про потреби та можливості їх задоволення жінками і чоловіками різних груп громади у сфері соціальної підтримки, освіти, охорони здоров'я та медичних послуг, доступності житла, продовольчої безпеки та харчування, безпеки, доступу до води, санітарії та гігієни, також варто отримати інформацію як виконувани соціальні ролі та обов'язки впливають на реалізацію прав та можливостей жінок, чоловіків та/або їх груп у різних сферах життя.

3.1.2. Опрацювання аналітичних звітів

Опрацювання вже існуючих аналітичних звітів, включно з тими, що підготовлені проєктами міжнародної технічної допомоги (за наявності таких), що описують становище жінок, чоловіків та/або їх груп міжнародних та місцевих громадських організацій. Проблеми у наданні адміністративних державних послуг на рівні області чи громади. Необхідно також зібрати та проаналізувати аналітичні звіти громадських та міжнародних організацій, що спрямовані на вирішення гендерних питань у конкретних сферах, які передбачається планувати в рамках реалізації регіональної чи місцевої стратегії.

3.1.3. Проведення публічних консультацій

Проведення консультацій із заінтересованими сторонами, зокрема з громадськими організаціями, які представляють інтереси жителів регіону чи громади, в тому числі вразливих груп жінок і чоловіків,

з жіночими організаціями, у тому числі через консультативно-дорадчі органи з питань забезпечення рівних прав та можливостей жінок і чоловіків різних груп (у разі їх наявності).

В Україні кілька дорадчих органів підтримують гендерну рівність на регіональному та місцевому рівнях:

- **Регіональні/місцеві координаційні ради з питань сім'ї, гендерної рівності, запобігання домашньому насильству та протидії торгівлі людьми:** Ці ради зосереджені на просуванні гендерної рівності, підтримці сімей, запобіганні домашньому насильству та боротьбі з торгівлею людьми. Вони сприяють координації між місцевими органами влади, громадянським суспільством та іншими зацікавленими сторонами для реалізації політики та надання цільової підтримки на рівні громади.
- **Громадські експертні ради з питань забезпечення рівних можливостей:** Сформовані Офісом Омбудсмана, ці ради залучають ОГС до моніторингу політики у сфері прав людини та гендерної рівності, забезпечуючи підзвітність уряду.
- **Платформи громад та місцеві ініціативи:** Пов'язані з планами дій, такими як Резолюція РБ ООН 1325 (Коаліції 1325), ці платформи координують роботу з місцевими органами влади та жіночими організаціями з метою посилення ролі жінок у забезпеченні миру та безпеки.
- **Робочі групи «Гендер у гуманітарній діяльності» (GiHA):** За сприяння Структури ООН Жінки робочі групи GiHA забезпечують гендерно відповідальне гуманітарне реагування в Україні шляхом інтеграції гендерних аспектів, задоволення різноманітних потреб та сприяння рівності у процесі відновлення після кризи.

Ці структури сприяють інклюзивному, гендерно відповідальному врядуванню, що відображає прагнення України до розширення прав і можливостей жінок і маргіналізованих груп в умовах війни та відновлення.

3.2 Аналіз ситуації

3.2.1. Гендерний аналіз

Гендерний аналіз передбачає проведення аналізу існуючої демографічної та соціально-економічної ситуації в області чи громаді за допомогою гендерно орієнтованих індикаторів.

Гендерні індикатори показують розриви у доступі до ресурсів та послуг на рівні області чи громади для жінок, чоловіків та/або їх груп. Вони розраховуються на основі даних, розподілених за статтю, та іншими ознаками.

Індикатори розраховуються для оцінки:

- демографічної ситуації (наприклад, гендерних розривів у тривалості життя, показниках міграції, народжуваності тощо);
- доступу до послуг, що надаються коштом бюджетного фінансування (доступ до програм охорони здоров'я, освіти, забезпечення житлом для жінок та чоловіків різних груп, зокрема вразливих, розриви у пенсійному забезпеченні жінок та чоловіків);
- доступу до ресурсів у сфері економіки та підприємництва (розрив у заробітній платі жінок та чоловіків, які працюють у різних сферах економічної діяльності, зокрема промисловості, сільському господарстві, розрив у чисельності жінок та чоловіків, які володіють нерухомістю, очолюють великі підприємства, МСП, започаткували власний бізнес тощо);
- фінансово-бюджетної сфери – розриву у доходах жінок і чоловіків, розриву у заробітній платі у бюджетній сфері, розрив у пенсійному забезпеченні та сплачених податках, розрив у доступі до кредитних ресурсів.

Виявлення та оцінка потреб вразливих груп

Визначення груп населення, які можуть бути більш вразливими під час відновлення, та оцінка їхніх потреб у процесах відновлення. При цьому особливу увагу слід приділити оцінці вразливих груп жінок і чоловіків, які проживають у регіоні або громаді, зокрема внутрішньо переміщених осіб, осіб з інвалідністю, осіб з непідтвердженим статусом громадянства, дітей, які втратили батьків, людей з психічними розладами, одиноких матерів і батьків, одиноких людей похилого віку, сім'ї загиблих або зниклих безвісти військовослужбовців, особи, які пережили сексуальне насильство під час війни, ветерани війни та їхні сім'ї, сім'ї військовополонених, люди, які проживають на окупованих або нещодавно звільнених територіях, ЛГБТК+ особи, які стикаються з комбінованою дискримінацією, волонтери та гуманітарні працівники, які зазнали травм, а також домогосподарства, які не мають працездатних осіб, що здійснюють догляд. Кількість людей у цих категоріях зростатиме внаслідок подальших бойових дій, і вони потребуватимуть додаткової підтримки.

Розробка гендерного профілю області чи громади

Гендерний профіль (паспорт) області/територіальної громади (далі – гендерний профіль) – це інформаційно-аналітичний документ, який дає змогу визначити відмінності у становищі жінок, чоловіків та/або їх груп, а також наявні проблеми і потреби, і який слід використовувати для розробки регіональних та місцевих стратегій розвитку.

Гендерний профіль області чи громади розробляється з метою виявлення відмінностей рівнів участі жінок і чоловіків, реалізації їхніх прав та можливостей у тій чи іншій сфері життєдіяльності суспільства, їх доступу до ресурсів для використання при розробленні та реалізації гендерно відповідальних програм розвитку та формуванні бюджетних програм на рівні області чи громади.

3.2.2. Гендерний профіль області / громади може використовуватися для:

- Проведення гендерного аналізу та виявлення розривів у демографії, зайнятості, оплаті праці для планування стійкого розвитку громади чи області.
- Стратегічного планування та бюджетування: розробки програмних документів, демографічних і економічних прогнозів, визначення бюджетних пріоритетів для вирішення проблем гендерної рівності.
- Формування політики зайнятості, враховуючи кваліфікаційний рівень працівників, та створення бюджетних програм з гендерними аспектами.
- Створення сприятливого бізнес-клімату для різних груп жінок і чоловіків, розвитку жіночого підприємництва та заохочення молоді до відкриття власної справи.
- Моніторинг стратегічних і бюджетних програм з урахуванням потреб різних груп для досягнення Цілей сталого розвитку.

Дані у гендерному профілі області чи громади доцільно оцінювати в динаміці (за декілька років), порівняння з середньо статистичними показниками по країні та з показниками інших областей/громад (бенчмаркінг) за потреби.

3.2.3. Інші інструменти гендерного аналізу

◀ **Гендерний аудит підприємств та установ** – процес оцінки стану забезпечення підприємствами, установами, організаціями рівних прав та можливостей жінок і чоловіків, виявлення існуючих проблем, визначення шляхів зменшення гендерної нерівності, аналіз змін у цій сфері, що відбулися на підприємстві, установі, організації (порівняно з результатами попереднього аудиту), а також підвищення обізнаності працівників щодо застосування комплексного гендерного підходу у своїй діяльності.⁸

◀ **Гендерний аудит доступності** визначає архітектурні, інфраструктурні, інформаційні та комунікаційні бар'єри, які обмежують доступ жінок і чоловіків з інвалідністю до публічних послуг і призводять до прямої та непрямой дискримінації, соціальної ізоляції, замкнутості та відчуження. Гендерний аудит доступності визначає доступність як можливість рівного доступу до державних послуг та користування ними, що дає змогу реалізувати права людини та досягти рівності між жінками та чоловіками різних груп, у тому числі вразливих, щоб ніхто не залишився поза увагою.

◀ **Аудит безпеки** – це інструмент збору та оцінки інформації про місця найбільшого ризику сексуальних домагань та інших форм сексуального насильства щодо жінок і дівчат.

⁸ Наказ Мінсоцполітики від 09.08.2021 №448 «Про затвердження Методичних рекомендацій щодо проведення гендерного аудиту підприємствами, установами та організаціями». <https://zakon.rada.gov.ua/rada/show/v0448739-21#Text>

3.2.4. Оцінка гендерного впливу

Стратегії регіонального чи місцевого розвитку впливають на умови життя та доступ до ресурсів для жінок і чоловіків різних соціальних груп, що називається гендерним впливом. Оцінка цього впливу визначає, як стратегічний документ вплине на рівність жінок і чоловіків. Аналіз охоплює поточну ситуацію для різних груп населення та прогнозує зміни за умов відсутності чи наявності державного втручання.

Рекомендації для аналізу гендерного впливу:

- Оцінити становище жінок і чоловіків у відповідній сфері, зібравши дані, розмежовані за статтю.

- Доповнити кількісні дані якісними дослідженнями та консультаціями.
- Визначити диспропорції, враховуючи потреби та очікування жінок і чоловіків.

Запитання для аналізу:

- Чи відрізняються потреби жінок і чоловіків у сфері стратегії?
- Чи може стратегія покращити задоволення потреб обох статей?
- Які перешкоди можуть виникнути у користуванні послугами?

Також важливо вивчити нерівності в доступі до ресурсів і прав, розглядаючи, як зміняться доходи, доступ до послуг, зайнятість і гендерна сегрегація на ринку праці.

Результати аналізу оформлюються в матрицю, де зазначаються заінтересовані сторони, оцінюються їх інтереси, вплив на реалізацію стратегії та ризику. Консультації з експертами та громадськими організаціями залучають заінтересовані сторони до розробки та впровадження стратегії.

3.3 Розробка стратегічних, операційних цілей, завдань та заходів з урахуванням гендерного підходу

Розробка цілей і заходів за кожною сферою бюджетного фінансування в стратегії передбачає застосування гендерного підходу. Інтеграція гендерного компонента на етапі планування здійснюється через аналіз потреб різних груп жінок, чоловіків, людей з інвалідністю та інших вразливих категорій.

Для визначення гендерно-орієнтованих стратегічних цілей слід провести консультації з різними групами жінок і чоловіків, щоб визначити їхні пріоритети. Стратегію доцільно формулювати за методикою SMART:

- **Specific** (Конкретність): Ціль повинна вирішувати певну проблему.
- **Measurable** (Вимірюваність): Мати чіткі показники успіху.
- **Achievable** (Досяжність): Бути реалістичною в межах ресурсів.

Приклад стратегічної SMART-цілі:

“До кінця 2025 року забезпечити рівний доступ до освіти для чоловіків і жінок у регіоні, збільшивши кількість жінок у програмах підвищення кваліфікації на 30%.”

- **Relevant** (Актуальність): Важливою для вирішення гендерної проблеми.
- **Time-bound** (Обмеженість у часі): Мати встановлені терміни.

Операційні цілі повинні бути чітко узгодженими зі стратегічними з метою забезпечення загальної цілісності та узгодженості планування.

Кожна операційна ціль передбачає формулювання очікуваних результатів та індикаторів, в тому числі гендерно орієнтованих, які в подальшому можна використовувати для проведення гендерно відповідального моніторингу та оцінки досягнення операційних цілей.

Для визначення операційних цілей, реалізація яких спрямована на досягнення стратегічних,

Приклад операційних SMART-цілей:

1. Проведення не менше 10 інформаційних кампаній із залученням місцевих ЗМІ, соціальних мереж, жіночих організацій для залучення не менше 200 жінок до програм підвищення кваліфікації до кінця 2025 року.

2. До кінця 2025 року створити та забезпечити фінансування стипендіальної програми понад 50 стипендій для жінок, що бажають взяти участь у програмах підвищення кваліфікації, з метою збільшення кількості учасниць на 30%.

з урахуванням гендерних аспектів, необхідно визначити конкретні проблеми, які доцільно вирішити в рамках реалізації кожної стратегічної цілі. Формулювання операційних цілей повинно здійснюватись із використанням методики SMART для створення чітких та вимірюваних операційних цілей.

При визначенні та формулюванні завдань для досягнення операційних цілей, переконайтеся, що кожне завдання є конкретним, з чітко визначеними

відповідальними особами, термінами та необхідними ресурсами. Застосування методології SMART (Specific, Measurable, Achievable, Relevant, Time-bound – конкретні, вимірювані, досяжні, актуальні, обмежені в часі) може ще більше підвищити чіткість і здійсненність кожного завдання. Після розробки завдання слід організувати в добре структурований, взаємопов'язаний робочий план, який підтримує послідовний прогрес у досягненні операційних цілей.

Щоб зробити робочий план гендерно збалансованим, важливо включити до нього гендерні показники, врахувати потреби різних груп населення та справедливо розподілити ресур-

Приклад SMART завдань:

1. До кінця 2024 року створити та розповсюдити комплекти інформаційних матеріалів (1000 листівок, 500 постерів, 10 відеороликів, 5 статей) через місцеві ЗМІ, соціальні мережі та жіночі організації.

Відповідальний – Департамент Х.
Бюджет – У тис. грн.

2. До кінця 2024 року організувати та провести щонайменше 5 тренінгів у кожному районі регіону за участі місцевих ЗМІ, жіночих організацій, залучивши не менше 100 жінок до програм підвищення кваліфікації.

Відповідальний – Департамент Х.
Бюджет – У тис. грн.

си. Це передбачає оцінку гендерного впливу кожного завдання, визначення чітких гендерно відповідальних результатів та активне залучення представників уразливих груп, таких як жіночі організації та інші ключові зацікавлені сторони, до процесу планування та реалізації.

Приклад заходів для виконання завдання:

Завдання: До кінця 2024 року створити та розповсюдити комплекти інформаційних матеріалів (1000 листівок, 500 постерів, 10 відеороликів, 5 статей) через місцеві ЗМІ, соціальні мережі та жіночі організації.

Опис заходів	Відповідальний	Термін	Бюджет, грн
1. Розробка концепції та дизайну листівок	Департамент X	вересень 2024	У
2. Затвердження концепції та дизайну листівок	Департамент X	жовтень 2024	У
3. Друк концепції та дизайну листівок	Департамент X	листопад 2024	У

При визначенні та формулюванні заходів для реалізації завдань необхідно визначити конкретні дії, які необхідно здійснити, щоб відповідні завдання були виконаними. Заходи повинні бути реалістичними та здійсненими в межах наявних ресурсів. Кожен захід повинен бути чітко описаним, мати відповідального виконавця, терміни виконання та необхідні ресурси.

Усі завдання та заходи повинні бути згруповані та систематизовані у відповідний план, який перед затвердженням доцільно обговорити із заінтересованими сторонами, зокрема з експертним середовищем, аналітичними центрами, громадськими організаціями, які представляють інтереси жителів громади, в тому числі вразливих груп жінок і чоловіків, з жіночими організаціями шляхом організації консультаційних зустрічей, опитувань, фокус-груп тощо. За результатами консультацій доцільно інкорпорувати ті пропозиції, що дозволяють зробити план заходів більш комплексним, реалізація якого сприятиме досягненню визначених завдань, операційних та стратегічних цілей.

3.4 Калькуляція витрат (костінг) та гендерно-орієнтоване бюджетування (ГОБ) у стратегічних планах відновлення

У реагуванні на кризу, спричиненою війною, та повоєнному відновленні ефективна калькуляція витрат (костінг) та гендерно-орієнтоване бюджетування (ГОБ) мають важливе значення для відбудови справедливого суспільства.

Калькуляція витрат гарантує, що всі заплановані ініціативи, включно з оперативними стратегічними планами, які включають гендерно збалансовані програми, будуть належним чином

профінансовані, тоді як ГОБ узгоджує фінансові ресурси з різноманітними потребами чоловіків, жінок та маргіналізованих груп, які постраждали від конфлікту.

Під час відновлення гендерно-орієнтоване бюджетування відіграє вирішальну роль:

- **Подолання гендерних наслідків війни:** виділення ресурсів на такі послуги, як психічне здоров'я, забезпечення засобів до існування та охорона здоров'я, що відповідають різним потребам чоловіків, жінок і дітей.
- **Сприяння інклюзивному економічному відновленню:** Підтримка зайнятості, підприємництва та доступу жінок до кредитів, гарантуючи, що жодна група не залишиться поза увагою під час відбудови.
- **Забезпечення рівного доступу до послуг:** Пріоритетність житла, освіти та соціального захисту для вразливих верств населення, в тому числі переміщених сімей та неповних домогосподарств.
- **Моніторинг витрат з метою підзвітності:** Відстеження витрат, пов'язаних з гендерною проблематикою, забезпечує прозорість та ефективність у досягненні цілей відновлення.
- **Інтегруючи ГОБ у стратегії відновлення,** уряди можуть сприяти сталому розвитку, зменшенню нерівності та побудові більш інклюзивного суспільства, стійкого до майбутніх викликів.

3.5 Моніторинг та оцінювання

Моніторинг та оцінювання виконання регіональних та місцевих стратегій розвитку передбачає використання гендерно орієнтованих індикаторів

виконання завдань/заходів стратегій з розподілом за статтю та іншими релевантними ознаками.

Гендерно відповідальний моніторинг – це збір та аналіз даних про становище різних груп жінок і чоловіків для обґрунтування управлінських рішень щодо реалізації стратегії. Оцінювання визначає вплив стратегії на різні групи населення, оцінює досягнення результатів і допомагає вдосконалити подальші плани.

Моніторинг та оцінювання базуються на гендерно орієнтованих показниках, які порівнюють з плановими та попередніми даними для оцінки прогресу. Це включає:

- **Гендерний баланс в участі та доступі до ресурсів** (наприклад, рівень охоплення жінок з інвалідністю інформаційною кампанією, частка жінок-власниць МСП, частка жінок, які користувались кредитами на відкриття власного бізнесу);
- **Скорочення гендерних розривів у ключових сферах** (економіка, освіта, здоров'я) (наприклад, зменшення розриву у зарплаті жінок та чоловіків, що працюють у бюджетній сфері, зменшення показників безробіття жінок порівняно з чоловіками, збільшення економічної активності жінок);
- **Ефективність заходів підтримки вразливих груп** (наприклад, збільшення частки безробітних жінок, що пройшли тренінги з відкриття власної справи, збільшення частки створених робочих місць для жінок з інвалідністю).

Порівняння з попереднім роком допомагає оцінити зміни та тенденції у сфері гендерної рівності, зокрема розрив у заробітній платі, тривалості життя, зайнятості між жінками та чоловіками. У разі відхилень надається пояснення, наприклад, через зовнішні фактори, недофінансування або нові виклики, що дозволяє коригувати стратегію для досягнення цілей.

Гендерний моніторинг вимагає чітких показників прогресу відповідно до Цілей сталого розвитку (ЦСР). Це включає:

1. Вибір показників гендерної рівності:

- Визначення ключових аспектів (освіта, охорона здоров'я, працевлаштування, політична участь) і їх співвідношення з відповідними ЦСР (ЦСР 5, ЦСР 8, ЦСР 4).

2. Встановлення цільових значень:

- Визначення очікуваних результатів (наприклад, 50% жінок у місцевих радах до 2030 року).

Звітування включає гендерну оцінку в звіти щодо регіонального/місцевого розвитку, визначення періодичності та форми звітів (щорічні чи щоквартальні).

Результати моніторингу допомагають оцінити вплив стратегії на різні групи населення, ефективність реалізації цілей та коригувати стратегію на основі нових даних. Важливо також проводити консультації із заінтересованими сторонами, експертами, громадськими організаціями, особливо тими, що представляють інтереси вразливих груп.

4. Корисні посилання

1. Законодавча база з гендерної політики

1.1. Міжнародні нормативно-правові акти

- [Конвенція ООН про ліквідацію всіх форм дискримінації щодо жінок](#)
- [Конвенція ООН про права осіб з інвалідністю](#)
- [Декларація ООН про права осіб, що належать до національних або етнічних, релігійних та мовних меншин](#)
- [Міжнародна конвенція про ліквідацію всіх форм расової дискримінації](#)
- [Резолюція ООН «Перетворення нашого світу: Порядок денний до 2030 року»](#)
- [Пекінська декларація, Всесвітня конференція зі становища жінок, 1995](#)
- [Конвенція Ради Європи про захист прав людини і основоположних свобод](#)

1.2 Національні нормативно-правові акти

- [Конституція України, ст. 24](#)
- [Закон України «Про забезпечення рівних прав та можливостей жінок і чоловіків»](#)
- [Закон України «Про засади запобігання та протидії дискримінації в Україні»](#)
- [Закон України «Про основи соціальної захищеності осіб з інвалідністю»](#)
- [Закон України «Про соціальні послуги»](#)
- [Постанова КМУ «Питання проведення гендерно-правової експертизи» №997](#)
- [Розпорядження КМУ «Про затвердження плану заходів з реалізації ініціативи “Партнерство Біарріц”» №1578-р](#)
- [Постанова КМУ «Деякі питання забезпечення рівних прав та можливостей жінок і чоловіків» №930](#)
- [Наказ Міністерства соціальної політики 14.04.2020 № 257 «Про затвердження Методичних рекомендацій щодо оцінювання гендерного впливу галузевих реформ»](#)

- [Розпорядження КМУ «Про схвалення Державної стратегії забезпечення рівних прав та можливостей жінок і чоловіків на період до 2030 року та затвердження операційного плану з її реалізації на 2022-2024 роки» № 752-р](#)
- [Розпорядження КМУ «Про схвалення Національної стратегії подолання гендерного розриву в оплаті праці на період до 2030 року та затвердження операційного плану заходів з її реалізації на 2023-2025 роки» № 815-р](#)
- [Розпорядження КМУ «Про схвалення Стратегії впровадження гендерної рівності у сфері освіти до 2030 року та затвердження операційного плану заходів на 2022-2024 роки з її реалізації» № 1163-р](#)

2. Відновлення

- [Розпорядження КМУ від 18.03.24 №244-р «Про схвалення Плану України»](#)
- [Ukraine Facility](#)
- [Постанова Кабінету Міністрів України №731-2023-п](#)

3. Інструменти гендерного мейнстрімінгу в процесах відновлення та розвитку

- [Посібник з розробки та використання гендерного профілю громади](#)
- [Методичні рекомендації з проведення гендерного аудиту доступності](#)
- [Практики реалізації Програм зі створення безпечних міст для жінок і дівчат в Україні для втілення подальших дій](#)
- [Мобілізація громад для розширення прав і можливостей в Україні: Посібник для практиків](#)

ООН Жінки в Україні

З 2016 року ООН Жінки в Україні налагоджує міцні партнерські стосунки та досягає вагомих результатів у реалізації свого потрійного мандату у сфері розвитку та гуманітарного реагування. Технічна експертиза ООН Жінки, оперативна підтримка та можливості розробки політик у поєднанні зі здатністю об'єднувати різноманітних партнерів забезпечують унікальну конкурентну перевагу. Як провідна агенція з гендерної рівності та розширення прав і можливостей жінок у системі ООН, ООН Жінки інтегрує гендерні аспекти в процеси координації та прийняття рішень ООН. Вона очолює Групу з питань гендерної тематики (GTG) й Робочу групу з питань гендеру в гуманітарній діяльності (GiHA), що забезпечує аспектам гендерної рівності центральне місце у стратегічному плануванні гуманітарної допомоги та зусиль з відновлення. Як Секретаріат Жіночого фонду миру та гуманітарної допомоги (WPHF), співпраця ООН Жінки з жіночими правозахисними організаціями стимулює локалізоване програмування та задовольняє потреби найбільш уразливих верств населення, особливо в регіонах, які постраждали внаслідок бойових дій на Сході України. Стратегічне партнерство з приватним сектором за допомогою інноваційних механізмів, як-от Принципи розширення прав і можливостей жінок (WEPs), сприяє подальшому розширенню економічних можливостей жінок. Підхід ООН Жінки доповнює роботу інших агенцій та партнерів ООН, усуваючи важливі прогалини, а також забезпечує, щоб лідерство, посередництво та голоси жінок були невіддільною частиною гуманітарних ініціатив та ініціатив у сфері розвитку й відновлення.

ООН Жінки в Україні відіграє ключову роль у просуванні гендерної рівності та розширенні прав і можливостей жінок по всій країні. Організація має понад 65 співробітниць і співробітників, а також 20 національних консультанток і консультантів у Києві та Дніпрі. Організація надає життєво важливу підтримку урядовим партнерам й організаціям громадянського суспільства, спрямовану на захист прав жінок, просування гендерної рівності та розширення можливостей жінок в усіх секторах. Її зусилля зосереджено на трьох ключових пріоритетних напрямках: врядування, лідерство та «Жінки, мир, безпека» (WPS), розширення економічних можливостей і масштабування, гуманітарне реагування й координація, що гарантує центральне місце для голосів і потреб жінок у цих процесах. ООН Жінки бере активну участь у підтримці інтеграції України до ЄС та перенесення гендерних норм ЄС у національне законодавство та політику.

вул. Михайла Грушевського, 9Б,
Паркова дорога, 2,
Київ, Україна, 01021

<https://ukraine.unwomen.org/uk>
www.facebook.com/unwomenukraine
www.instagram.com/heforshe_ukraine/